Estyn

Arolygiaeth Ei Fawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru
His Majesty's Inspectorate for Education and Training in Wales

Ymateb i Ymgynghoriad / Consultation Response

Enw / Name:	Owen Evans
Rôl / Role:	Prif Arolygydd Ei Fawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru
E-bost / Email:	Prif-arolygydd@estyn.llyw.cymru
Rhif Ffôn / Tel No:	029 2044 6446
Dyddiad / Date:	11.09.23
Pwnc / Subject:	**Strategaeth Tlodi Plant ddrafft Cymru 2023**

Gwybodaeth gefndir am Estyn

Estyn yw Swyddfa Arolygiaeth Ei Fawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru. Fel corff y Goron, mae rydym yn annibynnol ar Lywodraeth Cymru.

Ein prif nod yw codi safonau a gwella ansawdd addysg a hyfforddiant yng Nghymru. Caiff hyn ei nodi yn Neddf Addysg Drydyddol ac Ymchwil 2022 a Deddf Addysg 2005 yn bennaf. Wrth gyflawni ei swyddogaethau, mae'n rhaid i ni ystyried:

- Ansawdd addysg a hyfforddiant yng Nghymru;
- Y graddau y mae addysg a hyfforddiant yn bodloni anghenion dysgwyr;
- Y safonau addysgol a gyflawnir gan ddarparwyr addysg a hyfforddiant yng Nghymru;
- Ansawdd arweinyddiaeth a rheolaeth y darparwyr addysg a hyfforddiant hynny;
- Datblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol dysgwyr; a'r
- Cyfraniad a wneir at les dysgwyr.

Mae ein cylch gwaith yn cynnwys (ond nid yn unig) meithrinfeydd a lleoliadau nas cynhelir, ysgolion cynradd, ysgolion pob oed, ysgolion uwchradd, ysgolion annibynnol, unedau cyfeirio disgyblion, addysg bellach, dysgu oedolion yn y gymuned, gwasanaethau addysg llywodraeth leol, dysgu yn y gwaith, a hyfforddiant cychwynnol athrawon.

Gallwn roi cyngor i'r Senedd Cymru ar unrhyw fater sy'n gysylltiedig ag addysg a hyfforddiant yng Nghymru. Er mwyn cyflawni rhagoriaeth i ddysgwyr, rydym wedi pennu tri amcan strategol:

- Darparu atebolrwydd i ddefnyddwyr gwasanaeth ar ansawdd a safonau addysg a hyfforddiant yng Nghymru;
- Llywio datblygiad polisi cenedlaethol gan Lywodraeth Cymru;
- Meithrin gallu i wella'r system addysg a hyfforddiant yng Nghymru.

Nid yw'r ymateb hwn yn gyfrinachol.

Ymateb

Cyflwyniad

Mae Estyn yn croesawu Strategaeth Tlodi Plant Cymru 2023. Mae'n amlinellu amcanion a blaenoriaethau clir i liniaru effaith tlodi, gan gynnwys yr effaith ar gyrhaeddiad addysgol. Mae'r strategaeth yn amlinellu'n glir yr heriau rydym yn eu hwynebu yng Nghymru ar ôl y pandemig, gydag 1 o bob 4 plentyn yn byw mewn tlodi incwm cymharol.

At ei gilydd, mae'r ddogfen yn glir a hygyrch. Mae argaeledd fersiwn o'r ddogfen sy'n 'hawdd ei darllen' ac ar gyfer 'pobl ifanc' yn cefnogi hyn yn effeithiol. Gallai ychydig o fân addasiadau i'r brif fersiwn ei gwneud hyd yn oed yn fwy hygyrch, er enghraifft defnyddio pwyntiau bwled wrth restru ystadegau yn y cyflwyniad. Efallai byddai Llywodraeth Cymru eisiau ystyried sut mae'r blaenoriaethau a'r amcanion wedi'u rhifo a'u cyflwyno ym mhrif ddogfen yr ymgynghoriad, hefyd. Mae hyn yn llawer cliriach yn fersiwn y person ifanc.

Mae rôl Estyn i gynorthwyo Llywodraeth Cymru i leihau effaith tlodi ar gyrhaeddiad addysgol yn glir. Byddwn yn parhau i arolygu darparwyr ac yn cofnodi beth sy'n gweithio'n dda. Credwn y bydd rhannu arfer orau yn helpu cryfhau gwybodaeth darparwyr am yr hyn sy'n gweithio'n dda ac yn helpu ffurfio arfer ledled Cymru.

Ceir synergedd clir rhwng yr amcanion o 'Cenhadaeth ein cenedl: safonau a dyheadau uchel i bawb' a'r strategaeth, er enghraifft y cyfeiriadau at ddatblygu ysgolion bro i liniaru effaith tlodi.

Cwestiynau'r ymgynghoriad

C1. Ydych chi'n cytuno bod y cyflwyniad i'r strategaeth ddrafft yn glir a hygyrch?

Ydw ☐

Ansicr ☒

Nac ydw ☐

Oes gennych chi unrhyw sylwadau ar y cyflwyniad i'r strategaeth?:

At ei gilydd, mae'r cyflwyniad yn glir. Mae cyflwyno ystadegau perthnasol o dystiolaeth ddiweddar yn helpu amlygu'r materion yn dda. Efallai byddai'r paragraffau sy'n cynnwys yr ystadegau hyn yn haws i ddarllenwyr eu dehongli pe baent wedi'u cyflwyno mewn fformat pwyntiau bwled, neu fel ffeithluniau.

C2a. Wrth ystyried y gofyniad o dan y Mesur Plant a Theuluoedd (Cymru) i Lywodraeth Cymru osod amcanion ar gyfer y cyfraniad tuag at ddileu tlodi plant, ydych chi'n cytuno y dylai Amcan 1 fod yn un o amcanion y strategaeth ddrafft?

Ydw ☒

Ansicr ☐

Nac ydw ☐

C2b. Ydy'r wybodaeth am yr hyn rydym ni wedi'i glywed a beth mae Llywodraeth Cymru yn ei wneud o ran Amcan 1 yn glir a hygyrch?

Ydy ☒

Ansicr ☐

Nac ydy ☐

Oes gennych chi unrhyw sylwadau ar gynnwys yn gysylltiedig ag Amcan 1?:

Rydym yn cytuno bod Amcan 1 yn bwysig i'w gynnwys yn y strategaeth. Mae'r wybodaeth a'r camau gweithredu ar gyfer yr amcan hwn wedi eu mynegi'n glir ac yn hygyrch o fewn y ddogfen.

C3. Ydych chi'n cytuno y dylai Blaenoriaeth 1 fod yn flaenoriaeth ar gyfer y strategaeth ddrafft?

Ydw ☒

Ansicr ☐

Nac ydw ☐

Oes gennych chi unrhyw sylwadau ar yr hyn rydym yn dweud y byddwn yn ei wneud i fwrw ymlaen â gwaith o dan Flaenoriaeth 1?:

Rydym yn cydnabod bod lleihau effaith tlodi ar gyrhaeddiad addysgol yn flaenoriaeth allweddol. Trwy ein gwaith, rydym yn amlygu arfer gref ac yn rhannu astudiaethau achos perthnasol. Rydym yn cytuno bod cyflymu gwaith gyda phartneriaid gwella ysgolion yn bwysig. Yn ogystal â gwneud gwaith perthnasol, mae'n bwysig eu bod yn amlygu negeseuon allweddol i'w rhannu ag ysgolion, lleoliadau a darparwyr eraill, ac yn gwerthuso'r effaith a gaiff eu gwaith ar arfer mewn ysgolion a chynnydd dysgwyr.

C4a. Wrth ystyried y gofyniad o dan y Mesur Plant a Theuluoedd (Cymru) i Lywodraeth Cymru osod amcanion ar gyfer y cyfraniad tuag at ddileu tlodi plant, ydych chi'n cytuno y dylai Amcan 2 fod yn un o amcanion y strategaeth ddrafft?

Ydw ☒

Ansicr ☐

Nac ydw ☐

C4b. Ydy'r wybodaeth am yr hyn rydym ni wedi'i glywed a beth mae Llywodraeth Cymru yn ei wneud o ran Amcan 2 yn glir a hygyrch?

Ydy ☒

Ansicr ☐

Nac ydy ☐

Oes gennych chi unrhyw sylwadau ar gynnwys yn gysylltiedig ag Amcan 2?:

Rydym yn cytuno y dylai Amcan 2 fod yn amcan a bod y testun yn glir a hygyrch.

C5. Ydych chi'n cytuno y dylai Blaenoriaeth 2 fod yn flaenoriaeth ar gyfer y strategaeth ddrafft?

Ydw ☒

Ansicr ☐

Nac ydw ☐

Oes gennych chi unrhyw sylwadau ar yr hyn rydym yn dweud y byddwn yn ei wneud o dan Flaenoriaeth 2?:

C6a. Wrth ystyried y gofyniad o dan y Mesur Plant a Theuluoedd (Cymru) i Lywodraeth Cymru osod amcanion ar gyfer y cyfraniad tuag at ddileu tlodi plant, ydych chi'n cytuno y dylai Amcan 3 fod yn un o amcanion y strategaeth ddrafft?

Ydw ☒

Ansicr ☐

Nac ydw ☐

C6b. Ydy'r wybodaeth am yr hyn rydym ni wedi'i glywed a beth mae Llywodraeth Cymru yn ei wneud o ran Amcan 3 yn glir a hygyrch?

Ydy ☒

Ansicr ☐

Nac ydy ☐

Oes gennych chi unrhyw sylwadau ar gynnwys yn gysylltiedig ag Amcan 3?:

Rydym yn cytuno bod yr amcan hwn yn cysylltu'n dda â'r strategaeth Ysgolion Bro a strategaethau eraill, fel Lleihau Cost y Diwrnod Ysgol.

C7. Ydych chi'n cytuno y dylai Blaenoriaeth 3 fod yn flaenoriaeth ar gyfer y strategaeth ddrafft?

Ydw ☒

Ansicr ☐

Nac ydw ☐

Oes gennych chi unrhyw sylwadau ar yr hyn rydym yn dweud y byddwn yn ei wneud o dan Flaenoriaeth 3?:

Byddai'n fuddiol amlygu'n eglur y strategaeth Ysgolion Bro ym Mlaenoriaeth 3, ochr yn ochr â rhai o'r mentrau a'r gweithgarwch pwysig y mae'r strategaeth hon yn eu cwmpasu.

C8a. Wrth ystyried y gofyniad o dan y Mesur Plant a Theuluoedd (Cymru) i Lywodraeth Cymru osod amcanion ar gyfer y cyfraniad tuag at ddileu tlodi plant, ydych chi'n cytuno y dylai Amcan 4 fod yn un o amcanion y strategaeth ddrafft?

Ydw ☒

Ansicr ☐

Nac ydw ☐

C8b. Ydy'r wybodaeth am yr hyn rydym ni wedi'i glywed a beth mae Llywodraeth Cymru yn ei wneud o ran Amcan 4 yn glir a hygyrch?

Ydy ☐

Ansicr ☒

Nac ydy ☐

Oes gennych chi unrhyw sylwadau ar gynnwys yn gysylltiedig ag Amcan 4?:

Rydym yn awgrymu y dylai'r geiriad sy'n cyfeirio at ein gwaith fod fel a ganlyn: 'Mae arolygiadau Estyn yn ystyried pa mor effeithiol y mae ysgolion a gynhelir, unedau cyfeirio disgyblion a gwasanaethau llywodraeth leol yn lleihau effaith tlodi ar gyrhaeddiad addysgol'. .

C9. Ydych chi'n cytuno y dylai Blaenoriaeth 4 fod yn flaenoriaeth ar gyfer y strategaeth ddrafft?

Ydw ☒

Ansicr ☐

Nac ydw ☐

Oes gennych chi unrhyw sylwadau ar yr hyn rydym yn dweud y byddwn yn ei wneud o dan Flaenoriaeth 4?:

C10a. Wrth ystyried y gofyniad o dan y Mesur Plant a Theuluoedd (Cymru) i Lywodraeth Cymru osod amcanion ar gyfer y cyfraniad tuag at ddileu tlodi plant, ydych chi'n cytuno y dylai Amcan 5 fod yn un o amcanion y strategaeth ddrafft?

Ydw ☒

Ansicr ☐

Nac ydw ☐

C10b. Ydy'r wybodaeth am yr hyn rydym ni wedi'i glywed a beth mae Llywodraeth Cymru yn ei wneud o ran Amcan 5 yn glir a hygyrch?

Ydy ☐

Ansicr ☒

Nac ydy ☐

Oes gennych chi unrhyw sylwadau ar gynnwys yn gysylltiedig ag Amcan 5?:

Mae'r fersiwn hygyrch yn glir iawn. Mae'r brif ddogfen yn llai hygyrch oherwydd ystod eang yr agweddau sydd wedi'u cynnwys. Mae'r hyperddolenni yn fuddiol ac yn hanfodol gan fod llawer o dermau allai fod yn anghyfarwydd i'r darllenydd. Er enghraifft, mae'r dolenni'n arwain y darllenydd at wybodaeth ynglŷn â'r byrddau a'r pwyllgorau amrywiol a amlinellir yn yr adran hon o'r papur, ac yn galluogi darllenwyr i ddeall 'dull Marmot' yn well, gan fynd i'r afael ag annhegwch trwy weithredu ar benderfynyddion cymdeithasol iechyd.

C11. Ydych chi'n cytuno y dylai Blaenoriaeth 5 fod yn flaenoriaeth ar gyfer y strategaeth ddrafft?

Ydw ☒

Ansicr ☐

Nac ydw ☐

Oes gennych chi unrhyw sylwadau ar yr hyn rydym yn dweud y byddwn yn ei wneud o dan Flaenoriaeth 5?:

Rydym yn cytuno bod y ddolen at y Ddyletswydd Economaidd-gymdeithasol yn fuddiol yma.

Byddai'n werthfawr esbonio ychydig o dermau yn yr adran hon, er enghraifft trwy esbonio dull 'Cymunedau Ymarfer'.

C12. Ydych chi'n cytuno bod yr adran sy'n amlinellu sut byddwn yn monitro ac yn adrodd ar ein cynnydd yn glir a hygyrch?

Ydw ☒

Ansicr ☐

Nac ydw ☐

Oes gennych chi unrhyw sylwadau ar yr hyn rydym yn ei ddweud am sut byddwn yn monitro ac yn adrodd ar ein cynnydd?:

Rydym yn cytuno ei bod yn fuddiol amlinellu dangosyddion addas fel cerrig milltir cenedlaethol.

Rydym yn meddwl y byddai'n fuddiol cyfeirio'n eglur at y ddogfen ddiweddar 'Canllawiau gwella ysgolion: fframwaith ar gyfer gwerthuso, gwella ac atebolrwydd' sy'n cyfeirio'n glir at yr angen i fynd i'r afael ag effaith tlodi ar gyrhaeddiad. Mae'r canllawiau hyn yn cyfeirio'n glir at yr angen i werthuso effaith strategaethau ar gynnydd grwpiau o ddisgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim a'r rhai o aelwydydd incwm isel gan ddefnyddio ystod o dystiolaeth a gwybodaeth.

C13. Ydy'r Strategaeth Tlodi Plant yn ymateb yn ddigonol i'r croestoriad rhwng tlodi plant â nodweddion gwarchodedig (fel ethnigrwydd, rhywedd, anabledd a rhywioldeb) a phrofiad o anfantais economaidd-gymdeithasol?

Ydy ☐

Ansicr ☒

Nac ydy ☐

Beth ydych chi'n meddwl fyddai'r effeithiau? Sut gellid cynyddu effeithiau cadarnhaol, neu liniaru effeithiau negyddol?:

Rydym yn meddwl y byddai paragraff ychwanegol yn y cyflwyniad yn fuddiol i amlinellu cymhlethdod croestoriadedd yn fwy eglur. Rydym hefyd yn meddwl bod angen gwneud cyfeiriad cryfach at bobl / disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol, ochr yn ochr â'r cyfeiriad at y rhai â nodweddion gwarchodedig, fel pobl niwrowahanol.

Byddai hefyd yn fuddiol casglu barn disgyblion a phobl ifanc ag anghenion dysgu ychwanegol fel rhan o'r ymgynghoriad hwn.

C14. Hoffem wybod eich barn ar yr effeithiau y byddai cynnig y Strategaeth Tlodi Plant yn eu cael ar y Gymraeg, yn benodol ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Beth ydych chi'n meddwl fyddai'r effeithiau? Sut gellid cynyddu effeithiau cadarnhaol, neu liniaru effeithiau negyddol?:

Nid ydym yn nodi unrhyw effeithiau negyddol o gynnig y strategaeth ar y Gymraeg, gan gynnwys ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

C15. Hoffem wybod eich barn ar yr Asesiad Effaith Integredig.

Oes unrhyw feysydd penodol lle mae angen mwy o fanylion, yn eich barn chi, neu unrhyw faterion penodol yr ydych yn dymuno'u hamlygu a allai effeithio ar grŵp penodol?:

Rydym yn nodi bod rhieni disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim, neu'r rhai o aelwydydd incwm isel, yn teimlo y gwahaniaethir yn eu herbyn. Gallai fod yn fuddiol ystyried a chynnwys barn pobl / pobl ifanc ag anghenion dysgu ychwanegol fel rhan o'r ymgynghoriad hwn.

C16. Hoffem wybod eich barn ar yr Asesiad Effaith ar Hawliau Plant.

Oes unrhyw feysydd penodol lle mae angen mwy o fanylion, yn eich barn chi, neu unrhyw faterion penodol yr ydych yn dymuno'u hamlygu a allai effeithio ar blant?:

Rydym yn nodi bod rhieni disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim, neu'r rhai o aelwydydd incwm isel, yn teimlo y gwahaniaethir yn eu herbyn. Gallai fod yn fuddiol ystyried a chynnwys barn pobl / pobl ifanc ag anghenion dysgu ychwanegol fel rhan o'r ymgynghoriad hwn.

C17. Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi unrhyw faterion cysylltiedig nad ydym wedi mynd i'r afael â nhw yn benodol, defnyddiwch y gofod hwn i adrodd arnynt:

Gallai rhif pob amcan ac wedyn blaenoriaeth gysylltiedig arwain at ddryswch i rai darllenwyr. Mae'r fersiwn hawdd ei darllen yn osgoi hyn trwy gael pob amcan ochr yn ochr â'i flaenoriaeth, sy'n gliriach.